

L. Päivänsalo. ÄIDIN HELMASTA

V. 8.

ÄIDIN HELMASTA PULPETIN ÄÄREEN

KIRJOITTANUT

LAINA PÄIVÄNSALO

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

**ÄIDIN HELMOISTA
PULPETIN ÄÄREEN**

ÄIDIN HELMOISTA PULPETIN ÄÄREEN

KIRJOITTANUT

LAINA PÄIVÄNSALO

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

PORVOOSSA, 1910
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINOSSA

VAAPUKKANIEMESSÄ.

»Pääsenkö minä kouluun sitten kun muutetaan kaupunkiin?»

Tuon kysymyksen oli 6-vuotias Aatu tehnyt jo varmaankin 20 kertaa kesän kuluessa, milloin isälle milloin äidille.

»No tuumataan, tuumataan», tapasi isä siihen vastata.

»Saa nyt nähdä», sanoi äiti.

Ja kyllä isä ja äiti asiaa miettivätkin.

»Eiköhän olisi paras», alotti isä, »panna poika kansakouluun, sillä eihän sitä käytännössä saisi edistää luokkaeroitusta, kun kerran puheessakin suosittaa kansanvaltaisuutta.»

»Ikävintä vaan on se», huomautti äiti, »että kansakoulusta ei pääse lyseoon, kun se nyt kerran ei ole järjestetty oppikoulujen pohjakouluksi.»

»Sen asian voi helposti yksityisopetuksella auttaa. Mutta lapsenhan täytyy olla täyt-

tänyt 7 vuotta päästäkseen kaupungin kansakouluun. Ja Aatun syntymäpäivä on vasta syyskuussa, eikö niin?» kysyi isä, joka ei koskaan ollut oikein selvillä lastensa syntymäpäivistä.

»Niin, niinhän se on. Ja sitä paitsi ne pienet raukat saavat istua kansakoulussa 4 tuntia yhtämittaa, eikä Aatu kuitenkaan ole mikään vahva lapsi. — Entä jos rupeisi lukemaan pojan kanssa kotona?»

»Mahtaisiko siitä tulla mitään», epäili isä, joka tiesi äidillä muutenkin olevan kännen täydeltä työtä.

»Jos sen oikein ottaisi asiaksi ja istuisi säännöllisesti pojan kanssa, vaikkapa vaan tunnin päivässä, niin eiköhän tuo menisi.»

»No niin, voisihan sitä koettaa ainakin yhden lukukauden ja sitten joulun jälkeen panna pojan kouluun jos huomaa, ettei siitä tule mitään kotona.»

Ja niin päätettiin, että Leila rouva itse rupee lukemaan Aatun kanssa.

Eikä kulunut monta päivää ennenkuin lapset taas alkoivat puhua koulusta.

»Eivätkö isä ja äiti vieläkään ole tuumanneet pääseekö Aatu kouluun», alotti taas Ristojen suuren koulukysymyksen pieni suupaltti

Antamo, joka oli vuotta nuorempi Aatua ja melkein vielä innostuneempi asiaan kuin veli itse.

»Kyllä, isä ja äiti ovat ajatelleet niin, että Aatu pääsee äidin kouluun sitten kun muutetaan kaupunkiin», vastasi äiti.

»Onko Aatun mielestä hauskenmpi päästä äidin kouluun vai oikein opettajan kouluun?» kysyi isä.

»Kyllä se on yhtä hauskaa», sanoi poika tuntien toisaalta jonkinlaista helpotusta päästessään joutumasta ventovieraan opettajan hoiteisiin, mutta toiselta puolen taas pettymystä. Eihän se äidin koulu vastaisi ollenkaan sitä koulutunnelmaa, jonka paljas ajatuskin oli saanut koko pikku olentoon niin vakavan leiman jo monta kertaa kesän kuluessa.

»Ei se minusta ole mitään hauskaa! Eihän äidin koulussa ole toisia lapsia, eikä opettajaa eikä mitään», murisi Antamo hyvin pettyneenä.

»Ei opettajaa eikä mitään», kertasi pikku Salme, joka aina oli suurempien lasten uskollinen kaiku.

»Hilma, Hilma!» huuteli Selja, juosten kyökkiin päin. »Aatu pääsee äidin kouluun sitten kun muutetaan Helsinkiin.»

Aatu, asianomainen itse, oli hyvin vakavan

ja tärkeän näköinen. Selvään huomasi että pieni 6-vuotias tunsu pian astuvansa elämän kynnykselle.

Samassa tuli Selja kutsumaan päivälliselle.

»Onko tämä ahventa tai valaskalaa?» tiedusteli Antamo, jonka piti kaikesta saada selkoa.

»Eihän tämä voi olla valaskalaa, kun valaskala on Joonaan vatsassa», tiesi pikku Salme.

»Joonahan oli valaskalan vatsassa. Mutta kun se tuli kiltiksi ja rukoili Jumalaa, niin Jumala otti sen sieltä pois. Niin se oli», vakuutti Selja.

»Niinhän minä tarkoitinkin; eikös niin, äiti?» ja Salme kääntyi tapansa mukaan äidin puoleen.

»Syökää nyt vaan!» kehoitti isä.

»Onko kaloillakin nyt päivällistunti, isä?» uteli taas Antamo.

»On, on, syö nyt vaan, äläkä ajattele muuta!»

»Onkohan tämä isä- vai äitikalaa», tuumi poika itsekseen, kun ei uskaltanut enää isän puoleen kääntyä.

»Se taitaa olla lapsikalaa», kuiskasi hänelle Selja. Ja siinä sitä supatettiin jonkun aikaa. Mutta eihän se Antamo kauan malttanut kieltään hillitä.

»Miks'ei kalat käy koulua, äiti? Onko taivaassa kaloja, isä?» sellaisista kysymyksistä ei tahtonut loppua tulla.

Ja siihen se sillä kertaa unohtui koko tärkeä kouluasia.

KOULUUN.

»Kysytäänkö nyt sentään Neiti Lampiselta, ottaisiko hän pojan kouluunsa?»

»Kyllä se on parasta; kysytään vaan. Ei siitä minun koulunpidostani kuitenkaan taida tulla mitään. Ja Neiti Lampinenhan kuuluu olevan niin erinomainen opettaja, ja samalla kuuluu pitävän niistä pienistä huolta kuin hellä äiti.»

Isä meni puhelimelle.

Prrrr — — — —

»Onko se Neiti Lampinen, valmistavan koulun johtajatar?»

— — — —

»Se on pastori Risto, joka puhuu. Meillä olisi kouluijässä oleva poika, ja pyytäisin sen vuoksi tiedustella milloin Neidin koulu alkaa ja onko jotain pääsyvaatimuksia ensimmäiselle luokalle? — Oli vähän aikomusta että vaimoni alkaisi lukea pojan kanssa kotona, mutta arvelemme, että se ehkä kuitenkin tulisi vähän

hankalaksi. Ja olisimme sen vuoksi hyvin kiitolliset jos saisimme pojan Neidin kouluun.

— — — —

Se oli perjantaina 4:s päivä — — niin — — eikä mitään pääsyvaatimuksia. Emme ole opettaneetkaan hänelle vielä mitään. Ajattelemme, että se kyllästyttää lasta, jos kaikki on ennestään tuttua mitä koulussa opetetaan.

— — — —

Niin, niin; kiitoksia hyvin paljon. Kyllä tulemme sitten pojan kanssa perjantaina. — Hyvästi Neiti Lampinen.

Prrrrr.

Niin oli Aatu Riston kohtalo ratkaistu.

»No lapset, tulkaapas nyt kuulemaan mitä äiti kertoo. — Kun kaksi yötä vielä nukutaan, niin sitten Aatu pääsee kouluun.»

»Aa—i! pääseekö Aatu oikein opettajan kouluun?» Sekös uutinen pani Antamon aivot niin kovaan työhön, että koko pää retkahti kallelleen.

»Eikö ole hauskaa, Aatu, kun pääset ylihuomenna kouluun?» joutui isä tiedustelemaan.

»Kyllähän se on yhtä hauskaa.»

Vakavaksi vaan tahtoi miehenalun vetää. Elämän kynnyks lähenei lähenemistään.

Siitäkös se Aatu kohosi ainakin päänsä mitan sekä toisten lasten että omissa silmissään. Ja olivatpa pienemmätkin vähän niinkun olevinaan; heidän veljensä hän se oli jo koulu-poika.

Juhlavaatteissa ja pamppailevin sydämin Aatu äitineen perjantaiamuna asteli koulutaloa kohti. Ja tavattiinpa tiellä tuttujakin. Se oli Matti Hilleri, joka äitineen myöskin matkasi koululle. Matti oli Aatun rinnalla jo »ulosopinut». Oli käynyt veistokoulut ja muut leikkikoulut; osasipa vähäisen lukeakin.

Mutta hyvinhän se Aatukin sentään ensimmäisenä päivänä suoriutui. Ei tarvinnut muuta kuin nimensä sanoa, ja niin pääsi äidin kanssa kotiin.

Ja sen iltapäivää oli kovasti hommaa Ristojen koko parvella. Kaikkien täytyi päästä äidin kanssa Aatun koulutarpeita ostamaan.

»Muistatko sinä nyt mitä kaikkea piti ostaa?» kysyi äiti matkalla.

»Kyllä, se oli: 'Lasten Lukukirja' ja taulu, semmoinen, jossa on 7 viivaa, ja lyijykynä ja kivikynä ja penaali. Siinä ne oli kaikki.»

»Ja sieni», lisäsi Selja, joka jo kotona oli moneen kertaan kuullut tuon luettelon.

»Vielä oli yksi tavara; eikö kukaan sitä muista?»

»Se on, se on, se on – pallo», sanoi Salme, joka ei oikein ollut selvillä eroituksesta koti- ja koulutavarain välillä.

»Eihän koulussa heitetä palloa», huomautti Antamo.

»Ai, se olikin kummi!» muisti Aatu vihdoin.

Pian oli jokaisella paketti kädessä.

Kotiin tultua oli kirjaan pantava paperi ja nimi, ja kaikki muutkin tavarat merkittävät Aatun nimikirjaimilla, niinkuin opettaja oli neuvonut, jotteivät eksyisi omistajastaan koulussa.

Seuraavana päivänä Aatu jo meni kirja kainalossa urhoollisesti yksin aina koulukadulta saakka; äiti vaan kyynelsilmin katseli kunnes poika katosi koulun porttiin.

»Nyt Aatu on sitten koulussa», sanoi hän kotiin tultuaan miehelleen. »Tuntuu niin kummalliselta; eikö sinustakin?» — ja taas alkoivat silmät tulvehtia.

»Niin, niin, Leila, kyllä minä ymmärrän.» — Ja mies suuteli vaimoansa.

»Lupasitko mennä häntä vastaan?»

»Kyllä; sanoin että me kaikki tulemme.»

Mutta ennenkuin Riston perhe ennätti läh-

teä tulikin Aatu kotiin. Näin ensimmäisenä koulupäivänä olivat päässeet vähän aikaisemmin.

Sittenkös alkoi kertominen ja kyseleminen. Lapset olivat yhtenä ainoana korvana, silmät pyöreinä ja suut selällään.

»Oliko siellä luokkakin?» uteli Antamo. »Ja mikä se pulpetti on?»

»Voi, voi, tuota Antamoa! Luokassahan me juuri olemme, ja pulpetti on se, jossa istutaan.»

»Kenen vieressä sinä istut?» kysyi äiti.

»Sen pojan nimi on Paavo. — Kuule, äiti, kun opettaja kysyi mikä minun sukunimeni on, niin minä sanoin, ettei minulla ole sukunimeä.»

»Kuinka sinä niin sanoit; etkö tietänyt, että Risto on sukunimi?»

»E-en minä sitä niin oikein tietänyt.»

»No mitä opettaja sanoi?»

»Opettaja vaan sanoi, että 'kyllä sinulla on; kaikilla on sukunimi'.»

Niin Aatu Risto oli alottanut koulunkäyntinsä ilman sukunimeä.

Toisena kouluaamuna tuli äidille yllätys, aivan kuin salama kirkkaalta taivaalta.

»En minä menekään kouluun!»

Sitä se poika nähtävästi oli hautonut jo edellisenä päivänä, sillä hän oli ollut niin miettivän näköinen.

Työllä ja tuskalla sai äiti poikansa sillä kertaa taipumaan.

Mutta vahvasti oli Aatu kuitenkin päättänyt heittää koulunkäyntinsä sikseen, sen sai äiti kokea päivää myöhemmin. Silloin Aatu vetisteli koko koulumatkan ja pyrki joka kadunkulmassa kääntymään takaisin. Näin päästiin kuitenkin koulun portille saakka, josta äidin tietenkin täytyi palata. Vaan silloinkos poika ulisemaan ja äidille hätä käteen.

Siinä sai Leila parka koettaa hyvät ja kovat. Tulos vaan pysyi ennallaan:

»Minä en mene kouluun.»

Päästiin sentään eteiseen asti, ja siellä tuli opettaja avuksi.

»Päivää, Aatu! Otappa nyt takki päältäsi. Tämähän on sinun naulasi, eikö niin?»

»Minä tahdon mennä kotiin!» ärjäsi Aatu vastaukseksi, ja alkoi taas itkeä.

»Minä tuon vähän vettä, niin sinun tulee parempi olla», puheli tuo ystävällinen neiti Lampinen.

»En minä tahdo vettä.»

Äiti parka yritti hänkin avata suutaan, mutta

sanat takertuivat kurkkuun. Häpeä ja neuvottomuus painoivat hänet aivan lamaan. Vähältä oli, ettei opettajan tarvinnut ruveta häntäkin juottamaan.

»Mennäänpä nyt sisälle; siellä jo toiset odottavat», kehoitti opettaja. »Ehkä äiti tulee mukaan.»

»Kiitos, hyvin mielelläni, jos vaan saan. — Kuuleppa, kun opettaja lupasi, että äiti saa tulla mukaan.»

Nyt vasta Aatu tuli levolliseksi. Ja kun oli päästy hyvään alkuun, läksi äiti kotiin nyökäten pojalle hyvästiksi.

Parina päivänä vielä Aatu koetti vähäisen tunnustella maaperää uhkaamalla jäädä pois koulusta. Mutta silloin Antamo heti kiirehti:

»Kyllä minä menen, äiti. Enkö minä saa mennä Aatun puolesta?»

Ja sekös auttoi. Ei Aatu sentään olisi kestänyt sitä, että nuorempi veli kävisi koulua ja hän, vanhempi, jäisi »Kasperiksi», niinkun isä tapasi sanoa. Se olisi jo liian nöyryyttävää.

ANTAMON VIERAILU.

Eikä kulunut kahta viikkoa, ennenkuin Aatu jo oli niin innostunut koulunkäyntiin, että aamusta aikaiseen alkoi odottaa koulutuntia.

Mutta Antamo kuitenkin oli, jos mahdollista, vielä innostuneempi.

»Eikö Antamo nyt kerran saisi tulla minun mukani?» pyyteli Aatukin. »On siellä käynyt toistenkin lasten pikkuveljiä.»

»Kysy nyt sitten opettajalta tänään, saatko tuoda veljesi huomenna katsomaan, niin äiti kyllä tulee Antamon mukana.»

»Saanko minä tulla huomenna, kysyitkö sinä?» huusi Antamo jo Aatulle vastaan kun näki veljensä tulevan koulusta.

»Saat, saat!» Ja veljekset olivat sen iltaa mitä parhaat ystävykset.

»Mitä opettaja sanoi?» tiedusteli äitikin.

»Opettaja kysyi kuinka vanha se veli on, että jos se voi istua hiljaa.»

»Tiesitkö sanoa kuinka vanha Antamo on?»

»Minä sanoin, että viiden vuoden vanha. Eikö se niin olekin?»

»On, on.» Ja äiti ihmetteli, että tuo hiljainen, ujo Aatu oli voinut avata suunsa siellä koulussa ihan omilla asioissaan.

Aikaiseen mentiin nukkumaan sinä iltana, että pikemmin tuo odotettu päivä valkenisi. Ja Antamo uneksi pulpeteista, jotka olivat sokkosilla hänen sänkynsä ympärillä.

Oli siinä taas pesemistä, pukemista ja varoittamista, kun sitten kouluun lähdettiin.

»Muistatkohan sinä vaan kumartaa opettajalle?»

»Kyllä, jos äiti muistuttaa sitten vielä koulun portilla.» Ja poika aivan vapisi innostuksesta.

Pian ne kadut lyhenivät. Ja kun äiti vielä portilla muistutti kumarrusta, niin tuntui varmemmalta astua koulun kynnyksen yli.

»Mikä sinun nimesi on?» kysyi opettaja pojan kumartaessa notkeammin kuin äiti olisi uskaltanut toivoakaan.

»Antamo Risto», oli reipas vastaus.

»Mene nyt istumaan Aatun viereen. Paavo saa tämän tunnin istua täällä edessä.»

Ja kohta oli laskentotunti käynnissä.

»Jos lautasella on kaksi omenaa, ja Anna saa siitä yhden omenan, niin montako omenaa jää?»

Opettaja oli tuskin lopettanut kysymyksensä, kun Antamo huusi: »Yksi omena jää lautaselle!»

»Niin, se on oikein. Mutta koulussa tavataan odottaa siksi, kun opettaja joltakin kysyy. Muutenhan kaikki lapset voisivat huutaa yht'aikaa, ja siitä vasta meteli syntyisi.»

Kyllä Antamo sen oli kuullutkin ja ymmärsi, mutta ei hän sitä sillä hetkellä muistanut, innostunut kun oli.

»Mitä nyt oli 2 minus 1?»

»Se on plus», tiesi taas Antamo ennen muita.

»Tämä meidän pieni vieraamme näkyy luulevan, että plus on sama kuin yksi. Meidän täytyy hänelle selittää se asia.»

Ilman suurempaa häiriötä kului laskentotunti loppuun, samoin tavaustunti, jonka aikana Antamo ei osannut sanoa muuta kuin: »o, n, omena», sillä samalla sivulla oli omenan kuva.

Aatullekin se »o, n» otti hietaan. Siitä tuli väkisinkin: »no». Vasta pitkän harjoituksen jälkeen nuo äänteet saivat oikean paikkansa.

»Mitäs koulusta kuuluu?» kysyi isä, joka tuli eteisen ovea avaamaan Leila rouvan saapuessa kotiin poikineen.

Eikä Antamoakaan suinkaan tarvinnut kehoittaa kertomaan havaintojaan.

»Kylläpä sinulla on ollut hauska päivä. Mene nyt Seljalle ja Salmellekin kertomaan», sanoi isä saatuaan pojaltaan suunvuoroa.

Ja pojan mentyä hän kääntyi vaimonsa puoleen:

»Ette te olleetkaan loppuun saakka?»

»Emme; kun ne pääsivät välitunnille, niin me tulimme kotiin. Kyllähän Antamo ponnisteli vastaan, mutta minä ajattelin, että sellainen vieras on sentään häiriöksi luokalle.»

»Sanoiko neiti Lampinen mitään Aatusta?»

»Hän kysyi onko pojalle vieläkin vastenmielistä koulunkäyntiä. Ja kun minä kerroin, että Aatu on nyt yhtä mieltynyt, kuin alussa vastahakoinen, niin hän sanoi, että se on usein sillä tavalla. 'Ei ollut ollenkaan ihme' sanoi opettaja, 'että Aatusta, sellainen arka ja ujo lapsi kuin hän on, aluksi tuntui vaikealta olla suuressa vieraassa lapsiparvessa'.»

»Isä, opettaja sanoi, että Aatusta tulee oikein ylioppilas!» Se oli Antamo, joka tuli juosten

lastenkamarista muistaessaan, että oli unohtanut vielä jotain kertoa.

»Ei, lapsi kulta, eihän opettaja mitään sellaista puhunut.»

»Sanoihan se niin äidille silloin, kun me läksimme pois.»

»Niin, opettaja sanoi luulevansa, että Aatusta tulee oikein hyvä oppilas. Sinä huomasit vähän väärin.»

»Mikä se hyvä oppilas sitten on?»

»Se on sellainen lapsi, joka istuu kauniisti koulussa ja kuuntelee tarkasti mitä opettaja sanoo. Äiti toivoo, että Antamostakin tulee ensi syksynä hyvä oppilas.»

Ja pyrynä oli poika taas pikku siskojen luona.

* * *

Tästä koulussa käynnistä oli seurauksena, että Antamo vielä hartaammin alkoi odottaa seuraavaa syksyä, jolloin hänen oli alotettava tuota ihmeellistä oppiaikaa.

Kateellisin katsein hän aina seurasi kouluun lähtevää veljeään, jota joskus sai saattaa koulun portille saakka, vaan ei edemmäksi.

»Mitähän tuolle Antamolle oikein olisi teh-

tävä, että se malttaisi odottaa siksi kun hänen koulunsa alkaa», tuskitteli äiti.

Ja apu tuli odottamatta.

Eräänä päivänä Aatun tullessa koulusta istuivat toiset lapset rivissä lastenkamarin pöydän alla — kirkossa — ja lauloivat:

»Ompa taivaassa tarjona lapsillekin,
Jotka Jeesusta rakastavat
Kultakruunut ja valkeat vaattehetkin,
Harput, joilla he soittelevat.»

»Ai, ai, kun siellä koulussa on hauskaa!» huusi Aatu jo ovelta vielä ärsyttääkseen toisia, kun muutenkin tiesi miten he häntä siitä ilosta kadehtivat.

Antamon kasvot jo venyivät uhkaavannäköisiksi. Ei paljon puuttunut, ettei hän taaskin alkanut ulista. Mutta samassa pojan katse kirkastui ja hän huudahti:

»Ei siellä kuitenkaan niin hauska ole kuin taivaassa!»

»Niin, ei missään ole niin hauska kuin taivaassa», tiesi Seljakin.

»Niin», sanoi Salme. Ja vahvemiksi vakuudeksi vielä laului:

»Ja kun kuolen, Hän mun kantaa
Helmassansa taivaaseen.»

»Eikös niin, äiti!» kuului äitiä vastaan kolmesta suusta vanhimman veljen seistessä aivan aseettomana.

»Eikös niin, äiti, ettei koulussa ole niin hauska kuin taivaassa», selitti Antamo.

PIKKUPAKINOITA.

Ilman erinomaisia tapahtumia kului luku-
kausi loppupuolelle. Mutta Aatun koulu se
kuitenkin aina oli keskipiste pikku Ristojen
maailmassa.

Koulusta tultuaan poika heti juoksi äidille
kertomaan päivän tapahtumat. Ja äiti tietysti
iloitsi suuresti tästä avomielisyydestä ja oli
Aatun koulujutuista yhtä innostunut kuin lapsi
itse.

»Äiti», alkoi poika taas kerran, »kun Kirsti
tuli tänään omena kädessä kouluun, niin opet-
taja otti sen pois ja pani pesään. Ei kouluun
saa viedä mitään namusia, muuta kuin yhden
kiiltokuvan kirjan välissä; opettaja on niin
sanonut.»

»Eikö Merenrantaakaan saa viedä kouluun?»
kysyi pikku Salme, jolle suuri rääsynukkensa
oli rakkain esine maailmassa.

»Ei mitään. Kun Erkille oli unohtunut kii-

kari taskuun, niin opettaja sanoi, että se täytyy välitunnilla viedä kotiin?»

»Kuinka se Erkki ennätti välitunnilla käydä kotona?»

»Miks'ei? Erkkihän asuu samassa talossa. Eihän kaikilla ole yhtä pitkä koulumatka.»

»Asuuko se Heikkikin samassa talossa; se, jonka kirja jäi raitiovaunuun?»

»Voi, voi, kun te olette tyhmiä! Kuinka se sitten raitiovaunulla olisi mennyt, jos se asuisi samassa talossa. Heikkihän asuu Katajanokalla asti.»

»Kuinka sen äiti tiesi hakea kirjan juuri siitä vaunusta mihin se oli jäänyt? Ne raitiovaunut-han ovat kaikki samallaisia.»

»No kun se kuski vie kaikki tavarat raitiovaunujen kotiin, ja sieltä saa jokainen hakea oman tavaransa.»

»En minä viitsi mennäkään kouluun, kun ei sinne saa viedä Merenrantaa», tuumi Salme hyvin päättäväisenä nukke kainalossaan.

»Eihän se mikään koulu olisi, jos sinne saisi viedä leikitavaroita. — Koulussa pitää istua-kin niin hiljaa kuin kirkossa», innostui Aatu taas kertomaan.

»Yhden kerran, kun Selma ja Tauno katsoivat taakseen, vaikka opettaja jo oli kieltänyt,

sanoi opettaja: 'Ai, ai, saa nähdä millainen tarkkaavaisuuden numero tulee Selman ja Tau-non todistukseen, elleivät rupee tottelevaisem-miksi'.»

»Kuinka se todistukseen tulee, jos katsoo taakseen?» ennätti taas Antamo utelemaan.

»Ei tuo Antamo ymmärrä mitään! Opetta-jahan sanoi, että joka katselee ympärilleen eikä seuraa, saa huonon numeron tarkkaavaisuu-nessa.»

»Kuinka seuraa? ja Antamo aivan paloi ha-lusta pysytellä kiinni kouluasioissa.

»Etkö sinä tiedä, että seuraaminen on sel-laista, että tietää mistä sanasta hänen pitää tavata.»

»Kyllähän minäkin osaan tavata.»

»Koitappas!»

»A-a-aa, t-u-tu: Aatu; A-n-an, t-o-to: An-tamo.»

»Ee-i; ethän sinä osaa. Se on: A-n-an, t-a-ta, m-o-mo: Antamo.

»Osaan minäkin tavata», sanoi Salme.

»Mitä sinä osaisit tavata, kun et osaa pu-huakaan», nauroivat pojat pikku siskolleen.
»Sanot aina 'Aapukkamiemi', kun puhut Waa-pukkaniemestä.»

»Kuule vaan, enkö osaa: S-a-Salme. Eikös niin, äiti?»

»Kyllä Salme osaa niin hyvin, kuin kolmen vuoden vanhat lapset voivatkin osata.»

»Tavaappas niin, että: äiti!»

»S-a-äiti, s-a-isä, s-a-Hilma, s-a-mummu», oli tytöllä heti valmiina.

Eikä kulunut monta aikaa ennenkuin kaikki puhelu pikku Ristojen kesken kävi tavaamalla.

„LUSSI.“

Suurella jännityksellä sitten koko Ristoperhe odotti Lussi-juhlaa.

Lapsilla oli hiukan toivoa päästä Aatun juhlaan, sillä he olivat kuulleet, että edellisinä vuosina koululasten pikkusiskot olivat saaneet olla mukana joulujuhlassa.

Mutta jo pari viikkoa ennen koulun loppua tiesi Aatu kuitenkin kertoa, että tänä vuonna ei pääsekään äidit eikä pikkusiskot juhlaan, sillä opettaja sanoi, että muuten ei koululapset mahdu ollenkaan leikkimään.

Se oli suuri pettymys varsinkin Antamolle. Hän oli jo kuvitellut saavansa nähdä oikeita pitkäpartaisia pipolakki-tonttuja. Ja vielä oli Aatu tietänyt kertoa siellä saatavan nähdä viinosilmäisiä kiinalaislapsia, ihan sellaisia kuin kahvikaupan ikkunassa on. Lisäksi vielä omenat ja piparkakut!

»Miks'ei äiti pannut minuakin kouluun», alkoi Antamo marista äidilleen. Ei hänen toki

senttään juolahtanut mieleensä ruveta siitä pettymyksestä opettajaa syyttämään.

Mutta kaikki pettymyksetkin jo oli unohdettu, kun tuo toivottu päivä läheni. Pikku aivot työskentelivät kovasti tonttujen ja kiinalaislasten parissa. Varmaan he kuvittelivat mielessään koko juhlan yhtä elävänä, kuin jos olivat olleet mukana. Ja entäs se todistus sitten, joka oli alituisena puheen aineena.

»Luuleeko äiti, että Aatu saa hyvän tai huonon todistuksen?»

»Saa nyt nähdä», sanoi äiti.

»Jos minä saan hyvän todistuksen, niin äiti on luvannut ostaa minulle koululaukun.»

»Niin, se riippuu siitä», pisti väliin Selja, joka oli isän kuullut käyttävän tuota lausetapaa.

Vihdoinkin se odotettu päivä koitti. Aamupäivästä vaan ei tahtonut loppua tulla. Ennätettiin jos mihin. Isän piti kertoa neljä kertomusta yhtä mittaa; sitten Hilmalle puita kantamaan; ja vielä vähäksi aikaa kelkkamäkeen. Nytpä kello jo löikin 4.

Siiäkös se vasta homma alkoi. Hiukset kerittiin oikein koneella ja poika pestiin päänahkaa myöten, puettiin juhlavaatteisiin, ja niin oli pikku mies valmis. Äiti läksi saattamaan poikaansa, sillä alkoi jo hämärtää.

Äidin palatessa kotiin, juoksi häntä vastaan kolme herttaista olentoa yhdestä suusta huu-
taen:

»Näkikö äiti kiinalaisia ja kääpiöitä ja to-
distusta?»

»Ei, kultaseni, ei äiti mitään nähnyt; äiti
vaan avasi eteisen oven Aatulle ja sitten äiti
tuli teille kertomaan joulutontuista siksi aikaa
kun menette nukkumaan.»

»Emmehan me mene nukkumaan, ennenkuin
Aatu tulee», vastusti Selja, joka aina koetti
keksiä milloin minkin tekosyyn, jonka nojalla
vielä vähän voisi viivyttaa nukkumattia.

»En minä ainakaan jaksa olla niin kauvan
ylhäällä», tuumi iltauninen Antamo. »Haus-
kempihan aamulla on nähdä todistus ja kuulla
olivatko ne oikein oikeita kiinalaisia tai oli-
vatko ne lapset vaan olevinaan kiinanlapsia.»

»Minä jo rupeen riisumaan, niin minä saan
ensin nähdä mustan Saaran!» huudahti Salme,
joka vilkkaassa mielikuvituksessaan jo loi Kii-
nan lapsista mustan Saaran.

Toiset remahtivat nauramaan Salmen mus-
talle Saaralle; mutta kilpaa kuitenkin ruvettiin
riisuutumaan.

Saatuaan lapset sänkyyn läksi äiti Aatua
vastaan.

Äiti ja poika olivat sopineet määrätystä tiestä siltä varalta, ettei äiti ehtisi koulun ulkopuolelle siksi kun lapset sieltä pääsevät.

Mutta kuinkas kävi!

Leila-rouva käveli ja käveli edestakaisin koulun edustalla, ja joka kerta kun ovi avautui odotti hän saavansa vastaanottaa esikoisensa.

Vaan Aatu jäi kun jäikin tulematta.

»Mitäs nyt on pojalle tapahtunut», ajatteli äiti, »kun kaikki muut lapset jo ovat tulleet eikä Aatua kuulu.»

Ei äidin puikahtanut mieleenkään, että poika olisi voinut mennä toista tietä. Jos se olisi ollut Antamo, niin hän olisi kohta ymmärtänyt pojan unohtaneen kaikki sopimukset ja kertomisoinnoissaan juosseen mitä tietä sattui. Mutta Aatu, jonka täsmällisempää poikaa saa neulalla etsiä, ei mitenkään!

Ja saadakseen selvyyttä asiasta, meni Leila-rouva sisälle tiedustelemaan poikaansa.

»Aatu Risto meni aivan ensimmäisten joukossa; minä luulen, että hän on ollut jo kotonakin hyvän aikaa», selitettiin Aatun äidille.

Tästäkös Leilalle kiire kotiin.

Eihän se poika vaan ole joutunut hevosten jalkoihin tai eksynyt pimeässä. Teki jo mieli

soittaa kotiin lähimmästä kauppapuodista, mutta pianhan sen matkan sentään juoksikin.

»Onko Aatu tullut?» ennätti hengästynyt äiti kotiin päästyään kysyä, kun poika samassa pujahti hänen syliinsä.

Aatu sitten selitti opettajan neuvoneen, että ne, jotka asuvat samalle päin menisivät yhdessä jos heitä ei tulla hakemaan. »Ja, kun ei äitiä näkynyt, niin minä tulin Viljon kanssa yläkatua, kun Viljo asuu siellä», lopetti poika.

»Se oli kyllä oikein, poikaseni. Äiti vähän myöhästyi. — Mutta missä sinun todistuksesi on?»

»Minä panin sen tänne ruokasalin pöydälle, että äiti saa avata.»

ENSIMMÄINEN TODISTUS.

Pöydällä oli suljettu kirjekuori, jonka päälle oli kirjoitettu: *Aatu Risto*.

»Avaammekohan tämän ennenkuin isä tulee?» kysyi äiti.

»Kuinka äiti vaan tahtoo.»

»Ehkä nyt avaamme sen, niin sinä pääset sitten nukkumaan.»

»Avataan vaan.»

Niin se avattiin, ja tuo arvokas paperi tavattiin alusta loppuun.

Tyytyväisenä meni poika sitten nukkumaan, riisuutuessaan koko ajan kertoen juhlastaan.

Ja tyytyväinen oli äitikin, vaikka ajattelikin, ettei siitä pojasta ainakaan matemaatikkoa kasva; mutta välipä sillä.

Jo ennätti Aatun isäkin kotiin. Ja luonnollisesti hänkin ensi sanoikseen tiedusteli Aatun todistusta ja juhlaa.

»Kyllä se on hyvin oikeudenmukainen, tuo todistus. Ei olisi itse osannut paremmin antaa», arveli hän silmäiltyään paperiin.

»On niin; täytyy nyt vaan 'plusta' ja 'minusta' pojan kanssa vähän 'äkseerata' joulun aikana.

Hetkistä myöhemmin oli koko Riston perheen unen helmoissa.

Ja mistä pikku Ristot sinä yönä uneksivat, ei liene vaikea arvata.

Eikä sitä arvailemaan ehtinyt ruvetakaan, sillä jo ennen kukonlaulua alkoi lastenkaamarista kuulua kovaa sanasotaa. Jokainen tahtoi saada äänensä kuuluville kertoessaan uniaan.

»Sillä oli silmät näin viistossa — niinkuin äiti kertoi — näin, ja sitte sill' oli neljä jalkaa, niinkuin minun Pollellani, ja kärsä, sellainen kuin elefantilla», kuulivat isä ja äiti viereiseen huoneeseen.

»Ei, nyt minä kerron. Voi, voi tuota Antamo! eihän kiinalaisilla ole kärsää eikä hevosen jalkoja, nehän ovat oikeita ihmisiä», kuului Seljan kimakka ääni.

»Niin», vahvasti pikku Salme, neekerillähän vaan on kärsä ja hevosella jalat. Antamo ei ymmärrä mitään.»

»Ii-sää! eikös olekin kiinalaisilla jalat ja kär—? jaa, ei niillä sentään kärsää taida ollakaan.» Silloin poika vasta huomasi uneksineensa.

Samassa ovi lennähti auki.

Isä, eikös olekin vaan elefantilla kärsä, isä? kuului Seljan ääni avoimesta ovesta.

Isä selitti asian, ja Salme toisti:

»Niin no, niinhän minä tarkoitin, että kiinalaiset on samallaisia ja neekerilapset ja me.»

»Vaikka neekerilapset ovat mustia eikä niillä ole vaatteita», lisäsi Selja.

»Ai, onkos Aatu jo tullut!» huudahti Antamo unohtaen koko väittelyn ja unet ja kaikki huomattessaan vanhimman veljen kohottavan unista päätään. »Missä Aatun todistus on, äiti?»

»Menkää nyt lastenkamariin leikkimään siksi kun äiti nousee, niin kyllä äiti sitte näyttää.»

»Onko se hyvä vai huono todistus?» kuului vielä ovenraosta.

Ja lastenkamarin puolella alkoi neuvottelu todistuksesta.

»Miksikähän ne oikein mahtavat todistusta kuvitella?» puheli äiti isälle.

»Ties' hänen; varmaankin joksikin leikkikaluksi, joka annetaan hyvä tai huono sen mukaan miten koulussa on osannut.»

Ei kulunut vielä kymmentä minuuttia, ennenkuin ovea taas raotettiin.

»Eikö äiti vieläkään ole noussut?» kuului surkea ääni.

»Isä nyt nousee näyttämään sitä todistusta.»

»Ja vielä asetettiin pienokaisten kärsivällisyys viiden minuutin koetukselle.»

Mutta jopa isä aukaisikin oven:

»Tulkaa nyt katsomaan!»

Eikä toista kehoitusta tarvittu. Tuo pieni kolmio iski isään kiinni kuin takkiaiset. Kuka vain lähemmäksi pääsisi.

Isä otti tuon tärkeän paperin laatikosta, kumartui sitä lasten kanssa katsomaan varottaen rypistämästä ja tahraamasta.

Mutta — Antamon noloa katsetta ja koko kasvojen ilmettä on mahdoton kuvata.

Vihdoin päästyään kielensä kantimesta kiinni, hän huudahti:

»Onkos tuo nyt mikään todistus?! Sehän on niinkuin kaasulasku!»

»Niinkuin kaasulasku», kertasi Salme. Ja Seljalla ei ollut sanaa suuhun tulevaa. Hän oli nähtävästi tällä kertaa yhtä mieltä.

»Mikä se todistus sitten pitäisi olla?» ärähti puoleksi pukeutunut Aatu.

Ei Antamokaan ollut selvillä siitä minkä laatuksen todistuksen pitäisi olla, mutta kaikkein viimeksi hän olisi voinut uneksia sen ilmestyvän kaasulaskun muodossa.

Mutta niin pettynyt kuin hän olikin, tuntui

samalla vähäisen niinkuin hyvältäkin, ettei se Aatu sen kummempaa tavaraa saanutkaan. Olisipa se ollut juna tai pyssy tai edes hevonen, niin olisi vähän käynyt kateeksi.

»Onko se hyvä vai huono todistus, isä?» kysyi hän vihdoin saatuaan puhelajansa takaisin.

»Se on sellainen keskinkertainen.»

Nolona ja pettyneenä tuo pikku joukko vaelsi kyökkiin kertomaan Hilmalle tuosta paperista, jota sanottiin todistukseksi, vaikka se oli samallinen kuin kaasulasku.

Mutta kun Hilma selitti, että sellaisen hänkin oli saanut Asikkalan kansakoulusta, niin kohosihan se Aatunkin todistus vähän arvossaan.

»No, hyvää huomenta, Aatu! Setäkään ei ole vielä saanut nähdä sinun todistustasi.» Se oli Lauri setä, joka jo aamupuuropöydässä tiedusteli tuota paljon puhuttua paperia.

»Äiti, tuleeko äiti antamaan sen, niin minä näytän sedälle.»

»Jaha, eipä se huono olekaan. Mutta ei sinusta sedälle 'puukhollaria' kasva», arveli setä nähtyään todistuksen.

Eikä sitä tätiä, setää tai enoa talossa käynyt, ettei Aatun ensimmäistä todistusta olisi näytetty.

ENNEN JOULUA.

Ensimmäiset lupapäivät kuluivat kuin lentäen vaan. Ei joutanut koulua muistamaankaan. Kovasti autettiin äitiäkin joulusiivoissa. Mutta pian äiti halusi vaihtaa apumiehiä, ja silloin saivat lapset mennä omin neuvoinsa kelkkamäkeen, sillä äiti piti nyt Hilmaa vuorostaan apulaisenaan.

»Hoitakaa nyt hyvin pikku Salmea!» varoitti äiti saattaessaan lapset mäkeen.

Vaan jo vajaan puolen tunnin kuluttua kuului kirjeluukun rakosesta tuttu ääni:

»Äiti, avaappas! Täällä minä olen. Minä en ylety soittamaan.»

Ja päästyään oven sisäpuolelle alkoi Salme tapansa mukaan kannella:

»Pojat vaan kiusaavat kun niiden pitäisi hoitaa. Antavat minun mennä vaikka lumi-hankeen, niin että ihan jalat kastuu.»

Kohta toisetkin olivat kotona. He muis-

tivat äidin luvanneen tulla heidän kanssaan laatikoita hakemaan Lauri-sedän kauppapuodista. Setä oli näet luvannut lapsille tyhjiä laatikoita, joissa saisivat säilyttää tavaroitaan. Ja nyt, kun oli joulusiivot, piti saada leikkikalutkin järjestykseen.

Joka päivä oli Riston lapsilla pitkät keskustelut joulusta. Nyt sitä oltiin taas ystävyksiäkin, kun oli näin yhteinen odotus edessä, ja taisi sopua vielä lisätä pelko siitä, että muuten jäisi osattomaksi joulupukin antimista.

»Huomenna on joulu!» huusi Antamo ponnahtaen istualleen vuoteessaan aatonaatto-aamuna.

»Onko nyt joulu?» kyseli Salme, joka ei oikein ymmärtänyt mitä veli tarkoitti.

»Eihän nyt voi olla joulu kun tänään vasta kuusikin mennään ostamaan, eikä paketitkaan vielä ole valmiit», puuttui keskusteluun Selja, joka Antamon huudosta heräsi ja nyt hieroi unisia silmiään.

»Enhän minä sanonutkaan että tänään on joulu! Salme ei koskaan ymmärrä, että 'huomenna' on sitte, kun yksi yö on vielä nukuttu.»

Sellaisen selityksen pikku Salmekin ymmärsi. Ja siitä se taas alkoi keskustelu joulupukin tavaroista.

»Enpä sano mitä minä lähetän sulle», sanoi Salme Antamolle veitikkamaisesti kallistaen päätään, samalla kun veti sukkaa jalkaansa tietysti niin, että sukan kantapää sai paikkansa jalan päällä.

Äiti ennätti sukkaa korjaamaan, ja silloin tuo nuorimmainen kääntyi hänen puoleensa.

»Kun minä kasvan suureksi ja äiti tulee vanhaksi, niin minä ostan äidille hevosen ja automobiilin, ja pidän äitiä aina sylissäni. — Ottaakos äiti nyt minut syliin?»

Kukapa olisi voinut vastustaa noita ojenettuja pikku kätösiä?

»Ja sitten minä annan äidille pannukakkua ja kaikkia hyviä ruokia, ja oikein Eekperin sarvia — en minä tippoja annakaan omalle äidilleni — ja otan äidin aina vierëeni nukku-
maan.»

»Kiitos vaan, kiitos! kylläpä äidillä on sitte hauskaa. Mutta eihän äiti mahdu pikku Salmen sänkyyn.»

»Minullahan on sellainen sänky kuin äidillä nyt, ja äidillä on silloin näin pieni; äitihän on vanha ja minä olen suuri.»

Näin puheli tuo pieni veitikka toivoen nyt samallaista kohtelua itselleen äidin puolelta.

»Pukekaapas nyt sukkelaan, että joudutaan kuusta ostamaan!»

Sekös antoi vauhtia.

Pian oltiin matkassa, eikä kuusen valitsemisenkaan kauvan kestänyt; mutta kotiinajo oli mutkallisempaa. Vaikka oli kaksi vaunuparia neljän kelkkareen edessä ei kuusi tahatonut kotiin kulkea. Liekö sillä ollut metsään ikävä, vai miksi se puolelle ja toiselle yritti heittäytyä, sitä eivät lapset oikein ymmärtäneet. Mutta kun sille puhuttiin kauniisti ja luvattiin omenoita ja kynttilöitä, niin tulihan se kun tulikin.

Isä tuli joukkoansa vastaan, kun näki heidän tulla retustavan kuusineen.

»Sinulle on tullut kirjekin sill'aikaa», sanoi hän vaimolleen.

Leila-rouva jätti lapset isän kanssa kuusta jalkaan sovittamaan ja läksi sisään tietämään mitä se mummu näin joulun edellä kirjoittaa.

»Kuusi on valmis, kuusi on valmis, ja huomenna se tuodaan saliin!» riemuitsivat lapset tallustellen lumisin jaloin aina isänkamariin asti, jonne äiti juuri jouluksi oli saanut uudet matot.

»Siinä se taas oli! Joka paikkaan ne ehtivät, jos ei vaan itse ole aina perässä! Et sinä-

kään yhtään välitä!» torui Leila Heikkiään, joka ei voinut puolustukseksien sanoa muuta kuin:

»No, no, älä nyt. Minähän aina olen ollut niitä mattoja vastaan. — Mitä äiti kirjoittaa?»

Ja siihen ne unohtuivat uudet matotkin, kun kirje tuli mieleen.

»Äiti lähetti joulurahan jokaista varten. Sanoi että saan ostaa mitä tiedän kunkin parhaiten tarvitsevan.»

»Sepä oli hauskaa! Ostetaan sillä nyt siten Antamolle ne saappaat, joista se on koko syksyn puhunut.»

»Ostetaan vaan. Ja Aatulle koululaukku ja pikku tytöille kalossit.»

»Niin. Eivätkö he muuta kirjoita sieltä Selkilästä?»

»Eipä juuri. Joulukiireet on heilläkin. Lauha vaan kirjoittaa äidin kertoneen täältä Helsingistä palattuaan, että oli hauska kuulla Aatun jo saavan sanan kokoon mistä vaan tavaamalla. Mutta omituiselta se tavaamistapa oli mummun korvissa kuulunut. Aivan kuin olisi ollut jotain vikaa pojan äänielimissä, kun lausui äänneet niin lyhyeen. Isä-sanaa esim. tavatessaan ei sanonut ii, ässä ää niinkuin hän oli tottunut kuulemaan, vaan i-s-ä.»

»Äiti, nythän äidin piti tulla panemaan

omenoita lankoihin ja kynttilöitä niihin rau-toihin», kuului jo yksi ääni.

»Ja sill'aikaa äiti lupasi kertoa vielä jonkun kertomuksen!» huusi toinen.

Kohta oltiin täydessä toimessa.

»Nyt äiti kertoo!»

»Mitähän äiti nyt taas kertoisi? No, oli kerran pieni tyttö — —.»

»Onko se meistä?»

»Ei meistä saa kertoa», keskeyttivät lapset yhdestä suusta.

»Teitähän on neljä, ja äiti sanoi, että oli kerran yksi pieni tyttö.»

»Kerro sitten siitä, jos ei se ole meistä. Mikä sen tytön nimi oli?»

»Sen nimi oli Elli. Hän oli vielä vähän pienempi kuin Salme. Ja Ellin isä oli kirkon vahtimestari.»

»Sekö, joka panee isän selkään sellaisen mustan, pitkän?»

»Niin, ja vahtimestari myöskin pitää huolta siitä, että kirkko on siisti ja lämmin, ja avaa kirkon ovet ihmisille ja taas panee ne lukkoon, kun jumalanpalvelus on loppunut.»

»Kerro nyt vaan eteenpäin!»

»Kerran kun Ellin isän piti lauantai-iltana

mennä katsomaan oliko kirkko siisti pyhäksi, niin hän ei löytänyt kirkon avainta mistään.

'Mitäs nyt tehdään?' sanoi Ellin isä. 'Jos ei avain löydy huomiseksi, niin täytyy mennä pyytämään seppää rikkomaan lukko, jotta ihmiset pääsevät kirkkoon.'

'Ai, ai, sepä olisi kovin ikävää, jos täytyisi kirkon ovi rikkoa', sanoi Ellin äiti.

'Olisikohan pikku Elli ottanut avaimen leikkiäkseen sillä?' arveli isä.

'Elli jo nukkuu, mutta täytyy lapsi herättää ja kysyä siltä', sanoi äiti mennessään herättämään pikku Elliä.

'Muistaako Elli missä avain on?' kysyi Ellin isä uniselta lapseltaan.

'Se nukkuu', vastasi lapsi ja painoi päänsä takaisin tyynylle.

'Lapsi tahtoo nukkua, ei se nyt voi avainta muistaa vaikka se olisi sillä leikkinytkin', sanoi Ellin äiti.

Ja avaimen etsintä alkoi uudelleen. Myöhään yöhön Ellin isä ja äiti etsivät sitä. Vihdoin väsyneinä mennessään levolle he arvelivat Ellin varmaankin vieneen avaimen ulos ja pudottaneen lumihankeen. Mutta vähän toivoa heillä vielä oli sen löytymisestä aamulla, jolloin pikku Elli heräisi.

'Tietääkö Elli missä isän avain on? kysyi äiti heti lapsen herättyä.

'Ellihän jo sanoi, että se nukkuu, eikös äiti tiedä? Täällähän se nukkuu!' Ja lapsi juoksi isän kalossista hakemaan vaatekäärön, jonka vei iloisena äidille.

Kuka arvaa mitä Ellin äiti löysi siitä vaatekääröstä?»

»Kapalolapsen!» arvasi Salme.

»Ei, avaimen tietysti», sanoi Antamo.

»Molemmat arvasivat oikein. Siinä oli kirkonavain, jota pikku Elli oli pitänyt kapalolapsenaan.»

»Mitä Ellin isä sanoi?» uteli Selja.

»Ellin isä tuli niin iloiseksi, että suuteli pikku Elliänsä molemmille poskille, eikä muistanut toruakaan tyttöä siitä, että se oli ottanut isän avaimen.»

»Kerro vielä!»

»Ei äiti enää ehdi kertoa mitään ennen joulua. Nyt lasten täytyy leikkiä kilttinä yksin, kun huomenna jo tulee pukki.»

JOULU.

Jouluaatto tuli.

Kärsimättöminä odotettiin päivällistä, jonka jälkeen pukin piti saapua.

Alkoi jo hämärtää, ja äiti pujahti saliin vetäen oven nopeasti kiinni perässään.

»Kohta se jo tulee!» riemuitsivat lapset.

Pian äiti aukaisi ovet, ja oikein lasten silmiä huikaisi, niin kirkas oli kuusi.

Nyt mahtoi kuusikin olla tyytyväinen, vaikka se niin vastahakoisesti oli torilta kotiin kulkenut.

Jouluvirren veisattua ja kun isä oli vielä lukeut Jeesuksen syntymästä ja lapset laulaneet kaikki joululaulut mitä suinkin osasivat, alettiin leikkiä kuusen ympärillä. Mutta kesken leikin kuului kovaa jalkojen töminää eteisestä.

»Nyt se tulee, nyt se tulee!» ja lapset hiväpivät isän turviin, sillä äitiä ei näkynyt missään.

Siinä se olikin vasta joulukukko! Säkki

selässä, kori kädessä ja vielä oli äidin kassinkin saanut lainaksi.

Jokainen sai osansa, ja kaikki enemmän kuin olivat osanneet toivoakaan. Ne sedät ja tädithän aina sellaisia yllätyksiä saavat aikaan, puhumattakaan mummoista ja vaareista.

Miehisin mies koko Helsingissä oli kuitenkin sinä iltana Antamo Risto vedettyään ensi kertaa omat saappaat jalkaansa. Olihan niitä isän saappaita saanut joskus vähän koetella, mutta hankalaltahan se olo niissä pitemmän aikaa tuntui.

Toista oli nyt. Ihan omat saappaat, ja oikein niinkuin miehillä.

Iloissaan poika huudahtikin:

»Nyt minulla on jo puukko ja saappaat niinkuin aikamiehillä!»

Tyytyväisinä mentiin nukkumaan sängyt täynnä tavaraa, mutta saappaat ne yksin saivat levätä oikein tyynyillä.

Aamulla oli noustava joulukirkkoon, jonne Salmenkin oli lupa päästä, vaikka se viime jouluna olikin pyrkinyt isän perässä saarnatuoliin ja ihmeteltyt miksi isä sai puhua kirkossa, kun ei hänkään saanut. Lopuksi oli äidin täytynyt viedä koko tyllerö sakastiin ja näytellä hänelle siellä kuvakirjoja. — Siitäkös

toiset aina tuota pikku kirkkomiestä pilkkasivat, vaikka lapsi oli silloin vasta 2 vuoden vanha.

»Herättääkö äiti sitten minut varmasti, jos en minä itse herää?» varoitti Antamo peläten, että koko kirkkokansa jäisi näkemättä hänen saappaitaan, jos sattuisi liian kauvan nukkumaan.

»Herättää, herättää», vakuutti äiti. Mutta eihän siinä herättelemistä tarvittu, aamunvirkkukun poika muutenkin oli, ja — saappaathan ne olivat odottamassa joulukirkkoon.

Kirkossa istuttiin vakavina kuin kirkkomiehet ainakin, vaikka Antamon täytyikin väliin vilahtaa saappaisiinsa ja taas kirkkokansaan, että huomaavatkohan nuo hänen uusia saappaitaan. Ja pikkusiskojen oli vaikea pidellä jalkojaan yhdessä kohti. Teki niin mieli kitistellä vastakkain niitä uusia kalossia, ne kun siitä alkoivat oikein vinkua.

Mitään häiriötä eivät Riston lapset kuitenkaan saaneet aikaan. Selja vaan pudotti kolehtirahansa lattialle ja yritti juosta sitä hakemaan, mutta äiti ennätti saada esiliinan kulumasta kiinni.

Kirkosta tultua jokainen muisteli näkemiään ja kuulemiaan.

»Isä sanoi, että enkelit lauloivat silloin kun Jeesus-lapsi syntyi», kertoi Selja.

»Niin, ja paimenet pelästyivät, kun taivas tuli niin kirkkaaksi keskellä yötä», jatkoi Antamo.

»Minä panin ihan itse rahan sinne pussiin köyhille lapsille», puheli Salme. »Ja sitten kun minä menen Jumalan luo, niin isä saa viedä Merenrannankin köyhille lapsille; enhän minä voi sitä itse viedä, kun minä olen Jumalan luona.» Tuo pikku pallero tapasi usein puhua Jumalan luo menostaan.

Kun toiset olivat kertoneet kerrottavansa, juoksi Aatu äitinsä luokse ja kuiskasi:

»Äiti, minä näin kirkossa opettajan.»

KURKKUMÄTÄÄ.

Joulun mentyä alkoi Aatun jo tehdä mieli kouluun. Oli ikäänkuin ikävä opettajaa, ja tovereitakin olisi taas ollut hauska nähdä.

Mitäs muuta kuin kaikki yhdessä laskemaan päiviä ja öitä siihen kun Aatun koulu alkaa.

Jopa se määröpäivä joutuikin. Äiti tuli oikein viemään, kun oli ensimmäinen koulu-päivä taas näet.

»Minulla on ollut iloa teidän pojastanne», sanoi Neiti Lampinen saattaessaan Leila-rouvaa eteiseen. »Häntä ei ole koskaan tarvinnut rangaista eikä torua; hän istuu aina niin vakavana.»

»Istuuhan se, kun on niin ujo, ettei luonoltaan saa ruvetuksi edes juttuihin toisten kanssa, saatikka sitten kujeisiin», ajatteli Aatun äiti. Antaahan olla, kun Antamo veitikka ehtii kouluun, niin opettaja parka saa huomata, ettei Aatun vakavuus suinkaan ole kasvatuksen ansio.

Mutta kevyeltä kuitenkin tuntui — viime syksyä muistaen — nyt astella kotiin, kun toinen lukukausi näin onnellisesti alkoi.

Noin viikkoa myöhemmin ryntäsi Aatu eräänä päivänä henki kurkussa itkuaan pidätellen koulusta kotiin.

»Mikä sinun nyt on tullut? Etkö osannutkaan läksyäsi tänään?» kiirehti hätäntynyt äiti kysymään. »Kyllä minä osasin, mutta» —. Ääni petti ja poika alkoi nyhkyttää.

»Otetaan takki yltä ja mennään sitten kertomaan.» Äiti pelästyi, että mitähän selkkauksia se hänen vakava Aatunsa onkaan mahtanut saada aikaan.

»Niin, kun opettaja sanoi», alkoi lapsi kyyneleet silmissä kertoa, »että täytyy pestä kurkku jollakin aina ennenkun menee ruualle, enkä minä oikein muista millä se pitää pestä. Tietääköhän äiti millä se pitää pestä?»

»Kyllä me siitä saamme tiedon. Mutta miksi kurkku on pestävä?»

»Kun Arvolla on kurkkumätä, niin se muuten tarttuu toisiin. Se taisi olla jotain sellaista, että vettä ja suolaa. Eikö äiti tiedä?»

»Kyllä se varmaankin oli suolavettä. Mennään nyt heti yhdessä sitä laittamaan, ja pestään kurkku jo ennen päivällistä.»

»Opettaja sanoi, että niiden, jotka ovat olleet lähempänä Arvoa, täytyy enemmän pestä; mutta minä olin vaan yhden kerran Arvon parina ja siitäkin on jo monta päivää.»

»Oliko Arvo eilen vielä koulussa?»

»Ei, eilenhän se jo vietiin Marian sairaalaan». Ja taas tunkivat kyöneleet silmiin.

Kauheaa oli arkaluontoiselle Aatulle kuulla toverin olevan niin vaarallisesti sairaana; mutta kauheinta mitä hän tiesi oli se, että pieni poika ei saanut kotonaan sairastaa, vaan oli viety sairashuoneeseen.

Ja vähän rauhoituttuaan kertoi Aatu kou-lussakin niin pelästyneensä tästä tiedosta, että oli vetänyt aivan kalpeaksi. Sen olivat toiset huomanneet ja sanoneet opettajalle, että Aatu-kin on kipeä.

Koko päivä sitten pohdittiin kovin vakavina kurkkumätä-kysymystä pikku Ristojen piirissä.

»Äiti, ei suinkaan kurkkumätä siitä tule että lunta syö, äiti?» tiedusteli Antamo.

»Kyllä siitä voi tulla kurkkumätä ja muita-kin tauteja. Ethän sinä vain syönyt lunta tänään, kun laitoitte lumiukkoa?»

»En, enhän minä tietänyt, että lumi onkaan niinkuin ruokaa. Mutta Aatu sanoi, että Arvo oli luvannut syödä lunta, että hän tulisi ki-

peäksi eikä tarvitsisi mennä kouluun. Ja sitte se Arvo oli luvannut mennä lumihankeen ja kастaa jalkansa ihan polvia myöten, että tulisi vielä enemmän kipeäksi; vaikka koulussa on niin hauska.»

Sen päivän perästä ei Antamoa tarvinnut kehoittaa muuttamaan kuivia jalkineita ulkoa tultuaan. Olisi vielä voinut tulla kurkkumätä tai joku muu vaarallinen tauti, ja silloinhan sitä tuskin pääsisi kouluun vielä ensi vuonna-kaan, ajatteli Antamo.

Ei myöskään ollut äidillä pelkoa siitä, että poika lunta pistäisi suuhunsa, vaikka se kyllä muuten olisi ollut hyvin hänen tapaistaan, ker-
ran sellaisen keksinnön perille päästyään.

KEHITYS SELVENEÉ.

»Opettaja sanoi, että pian me jo saamme ostaa uuden kirjan», kertoi Aatu koulusta tultuaan eräänä päivänä tuossa helmikuun keskivaiheilla. »Sitte minulla on jo kaksi kirjaa», lisäsi hän vielä iloisena.

»Onhan minullakin kaksi kirjaa», sanoi siihen Salme, joka oli hyvin ihastunut kirjakokoelmaansa.

»Mitä kirjoja sinulla on!» tuumasi vanhin veli hyvin ylenkatseellisesti. »Ethän sinä vielä tunne edes kirjaimiakaan.»

»Onhan minulla 'Tupp och höna' ja 'Saksalainen'», väitti Salme, 'Saksalaisella' tarkoittaen isän Saksasta tuomaa kuvakirjaa.

»Ja minulla on kolme: 'Hannu ja Maiju', 'Punahilkka' ja 'Prinsessa Pruusunen'», kehui Selja, jonka mielestä oli tarpeellista lisätä P myöskin Ruususen eteen, koskei prinsessastakaan sitä jätetty pois.

Näin siskot koettivat näyttäytyä välinpitämättömiltä Aatun uuden koulukirjan suhteen, mutta eipä se oikein tahtonut onnistua. Ute-liaina sitä uutta kirjaa kuitenkin odotettiin. Sovittiinpa jo siitäkkin, kuka sen saisi lopullisesti omistaa, sitten kun kaikki ovat sitä koulussa käyttäneet.

Joku päivä oli mennyt tässä kirjan odotuksessa, kun Aatu juoksi iloisena koulusta tiedolla, että »nyt saadaan ostaa se uusi kirja!»

»Mikä sen kirjan nimi on?» utelivat toiset.

»Se on 'Kodinkirja'; ja siinä on vaan kertomuksia ja kuvia eikä yhtään kirjaimia ja ta-vaamista.»

Pian oli 'Kodinkirja' hankittu. Ja jonkun aikaa sitä suloisessa sovussa katseltiin ja ihmeteltiin.

Mutta ei kestänyt kauvan, ennenkuin Antamo jo juoksi äidin luo:

»Aatu pakottaa minua lukemaan, muuten se ei anna katsellakaan, vaikk'ei se itse osannut lukea vielä silloinkaan, kun se oli koulu-poika.»

Antamon valitellessa kuului Aatun ääni lastenkamarista:

»Jos sanot mitä on kaksi plus kolme, niin Aatu näyttää sinulle kuvia.»

Ja pikku Salmelle ei muuta neuvoksi kuin hänkin juoksemaan äidin luo.

»Aatu aina käskee sanoa 'plus kaks' ja kolme', vaikk'en minä ole vielä koulutyttökään.»

Selja seurasi pikku siskoaan, hänkin huutaen:

»Äiti, Aatu aina tekee meille kiusaa; se on nyt niin olevinaan, kun sillä on uusi koulukirja!»

Eihän sitä kauvan kuitenkaan maltettu riidelläkään. Aatulla ei ollut hauska yksinään, eikä toisetkaan saattaneet olla menemättä hänen »kiusattavikseen».

»Äiti», sanoi Aatu seuraavana päivänä koulusta tultuaan», nyt kun me veimme ne uudet kirjat, niin Matti sanoi, että hänen kirjansa on jo seitsemän vuoden vanha. Onko niillä sitte 7 poikaa?»

»Eihän toki, mutta siitä on kai 7 vuotta, kun Matin vanhin veli oli ensimmäisellä luokalla. Kirja on odottanut Matin isän kirjahyllyllä aina siksi kun joku lapsi on sitä tarvinnut; ja nyt tuli Matin vuoro.

Aatu oli laskenut, että hänen »Kodinkirjansa» tulee olemaan 4 vuoden vanha silloin, kun Salme sitä joutuu tarvitsemaan, ja siitä hän päätteli Matin sisaruksia olevan 7.

Uutta oli Aatulle koulussa joka päivä ensimmäisenä kouluvuotenaan.

Kun vähänkin oppivat saamaan sanoja kokoon kynällä, niin alkoivat nuo meille kaikille lapsuudestamme niin tutut muistikirjat kulkea kädestä käteen.

Sekin oli Aatulle uutta. Ja mikä ilo, kun hänelle ensi kerran annettiin muistikirja siihen värsyn kirjoittaakseen! Silloin sitä piti kättä syten mennä kiiltokuvaa ostamaan. Sitte valittiin sopiva lyhyt värsy, jotta yhdelle sivulle mahtuisi, ja kiiltokuva liimattiin toiselle. Siinä olikin siksi iltapäiväksi työtä ja ajatuksen aihetta.

Näin Aatun mieli yhä enemmän kiintyi tovereihin ja heidän harrastuksiinsa; mutta samassa se viehätys, minkä äidin ja siskojen lapsellisen satumainen maailma hänessä aina oli herättänyt, hänen itsensä huomaamatta vähitellen heikkeni.

Entä äiti — — ?

Niin paljon kuin hän iloitsikin pojan yhä kasvavasta mieltymyksestä kouluun, ei hän kuitenkaan voinut toisinaan olla vähän surunvoittoisesti ajattelemaan tuota kehitystä. Vaan isä silloin aina häntä lohdutti:

»Sehän on elämän kulku.»

Ja niinhän se onkin. Elämän vuolas virta tempaa mukaansa äidit ja lapset. Ja mitä siinä olisikaan surtavaa, että poika joutuu äidin helmoista pulpetin ääreen. Vaikeampi sittenkin on, kun tulee siirto pulpetin äärestä avaraan maailmaan.

SISÄLLYS:

Vaapukkaniemessä	5
Kouluun	10
Antamon vierailu	17
Pikkupakinoita	24
»Lussi»	28
Ensimmäinen todistus	33
Ennen joulua	38
Joulu	46
Kurkkumätää	50
Kehitys selvenee	54

Z. Topelius.

Ken kirjailijoistamme osaa paremmin kuin Sakari Topelius puhua lapsille ja erityisesti suomalaisille lapsille? Ken osaa paremmin kuin hän satujensa, kertomuksiansa y. m. kautta istuttaa nuoriin sydämiin Jumalanpelkoa, rakkautta vanhempiin ja kotiin, isänmaahan ja kaikkeen hyvään? Ken niitä lapsena saapi lukea, hän niistä saapi matkallensa elämän läpi aarteen, jonka runollinen ja ihanteellinen loisto ei vielä vanhuudenkaan päivinä sammu.

Suomen lasten **paras kirja** on

Z. TOPELIUKSEN LUKEMISIA LAPSILLE.

Se on *satu- ja runo- ja leikkikirja*, joka jo monta nuorisopolvea on viehättänyt ja jonka virkistävä vaikutus ei koskaan katoa. Lähes 200 eri kirjoitusta sisältää tämä teos, ja on siten arvaamaton henkinen aarre koko lapsuusajaksi.

Nyt on näihin kirjoituksiin vielä hankittu todellisten taiteilijain tekemä kuvitus, joka tekee moninkertaiseksi satujen ja kertomusten vaikutuksen. Kuvia on noin 400, niistä 20 moniväristä.

Teos on saatavana 8 niteenä, hinta kansissa à 4: 25, tai 2 osana, kummankin hinta korukansissa 18: 50.

Werner Söderström Osakeyhtiö.

Selma Lagerlöf.

Harvan nykyaikaisen kirjailijan nimi on niin laajalti tunnettu kuin Selma Lagerlöfin. Suurella, rikkaalla runollisuudellaan hän on valloittanut kaikkien kansojen keskuudessa innostuneen lukijapiirin. Nyt on hän kirjoittanut kirjan, jossa hän jakaa henkensä rikkauksia *lapsille*. Sen kirjan voi kauneudessa ja viehättäväisyydessä asettaa suuren runoilijamme Topeliuksen lastenkirjojen rinnalle. Tämä kirja on

PEUKALOISEN RETKET VILLIHANHIEN KERA.

Suomentanut Juhani Aho.

Se on satua, mutta *sellaista satua, mistä saa elävemmän kuvan todellisuudesta, kuin monesta täysin totuudenmukaisesta selonteosta.*

'Kansakoulun Lehti' lausui siitä:

„Levitkööän tämä saturdayelma kaikkiin suomalaisiin-kin koteihin ja kuljettakoon pienokaisiamme mielikuvituksen siivillä oudoille aloille. Kun he näiltä retkiltä palajavat, on heidän mielikuvituksensa rikastunut, tunteensa lämminnyt, tahtonsa terästynyt, ja runsaat tiedonaarteet ovat saadut tämän ohessa ikäänkuin lahjana.“

Teos on kaunistettu 32 koko! sivun kuvalla. Hinta on 9: 50, korukansiin sidottuna 12: —.

Werner Söderström Osakeyhtiö.

Kapteeni Marryat.

Kapteeni Marryatin meri- ja seikkailukertomukset ovat aina olleet nuorison lempikirjoja. Tapahtumien kulku on niissä jännittävä — se juuri ne tekeekin niin mieluisiksi — mutta lisäksi ne ovat läpeensä niin verrattoman raikkaita ja puhdashenkisiä, että niiden kehittävä ja jalostava vaikutus nuoriin lukijoihinsa ei ole vähäiseksi arvattava. Marryatin viehättävimpiä teoksia on äsken suomeksi ilmestynyt

PERÄMIES PIRTEÄ.

Nuorisolle vapaasti kerrottu.

Suomensi Uno Helve.

59 kuvaa. Hinta 2: 60, sid. 2: 90.

'Uusi Aura' lausui: „Kuinka innostunein mielin mahtanevatkaan pikku poikaset ja tyttöset seurata kertomuksen vaiheita! Joka sivulla se esittää uutta ja opettavaa. Olisipa väärin, ellei kirja joutuisi jokaisen joulupukin säkkiin.“

'Koti ja yhteiskunta' kirjoitti: „Kuka ei olisi nuorena lukenut Marryatin jännittäviä kertomuksia! Niitä lukivat yhtä mielellään pojat ja tytöt. Perämies Pirteä on Marryatin parhaimpia. Onnittelemme nykyajan nuorisoa, joka nyt vuorostaan saa siihen tutustua.“

Werner Söderström Osakeyhtiö.

Suomen lasten kirjoja.

Tämänniminen kirjasarja, jota toimittaa Kolmisointu-yhdistys, ansaitsee erikoista huomiota nuorisokirjojen joukossa. Sarjan tarkoituksena on tarjota *parasta*, mitä sillä alalla on, ja että se tarkoituksensa täyttää, osoittavat sen tähän asti ilmestyneet numerot, jotka ovat seuraavat:

- I. **Jumalan silmä.** Satu, kertoili *Fr. Gerstäcker*. Suomensi Aune Krohn. Kuvitettu. 1: 75.
- II. **Croftonin koulupojat.** Kirj. *Harriet Martineau*. Suomentanut Hannes Leiviskä. 2: 25.
- III. **Viisi päivää tulvan hädässä.** Kirj. *Harriet Martineau*. Suomentanut Hannes Leiviskä. 1: 75.
- IV. **Pieni palvelustyttö.** Kertomus, kirj. *Amy le Feuvre*. Suomentanut Th. Yrjö-Koskinen. 2: —.
- V. **Satuja ja kertomuksia lapsille.** Kirj. *Elisabeth Beskow*. Suomennos. 1: 75.
- VI. **Pariton.** Kertomus, kirj. *Amy le Feuvre*. Suomensi Zaida Heinjärvi. 2: 25.

Kaikki 'Suomen lasten kirjat' ovat kauniissa ulkoasussa ja sopivat sentakia mainiosti lahjakirjoiksi. Päälyskuva on monivärinen, paperi hyvää ja painos selvää.

KUKKAISHOITO

on kaikista kesäaskareluista miellyttävintä.

Yksinkertaisinkin maalaismökki saa miellyttävän sivistyneisyyden ilmeen, kun sen ikkunalla kukkii jalostettu huonekasvi tai sen pienellä pihamaalla on ryhmä nykyään niin suosittuja avomaan koristekasveja.

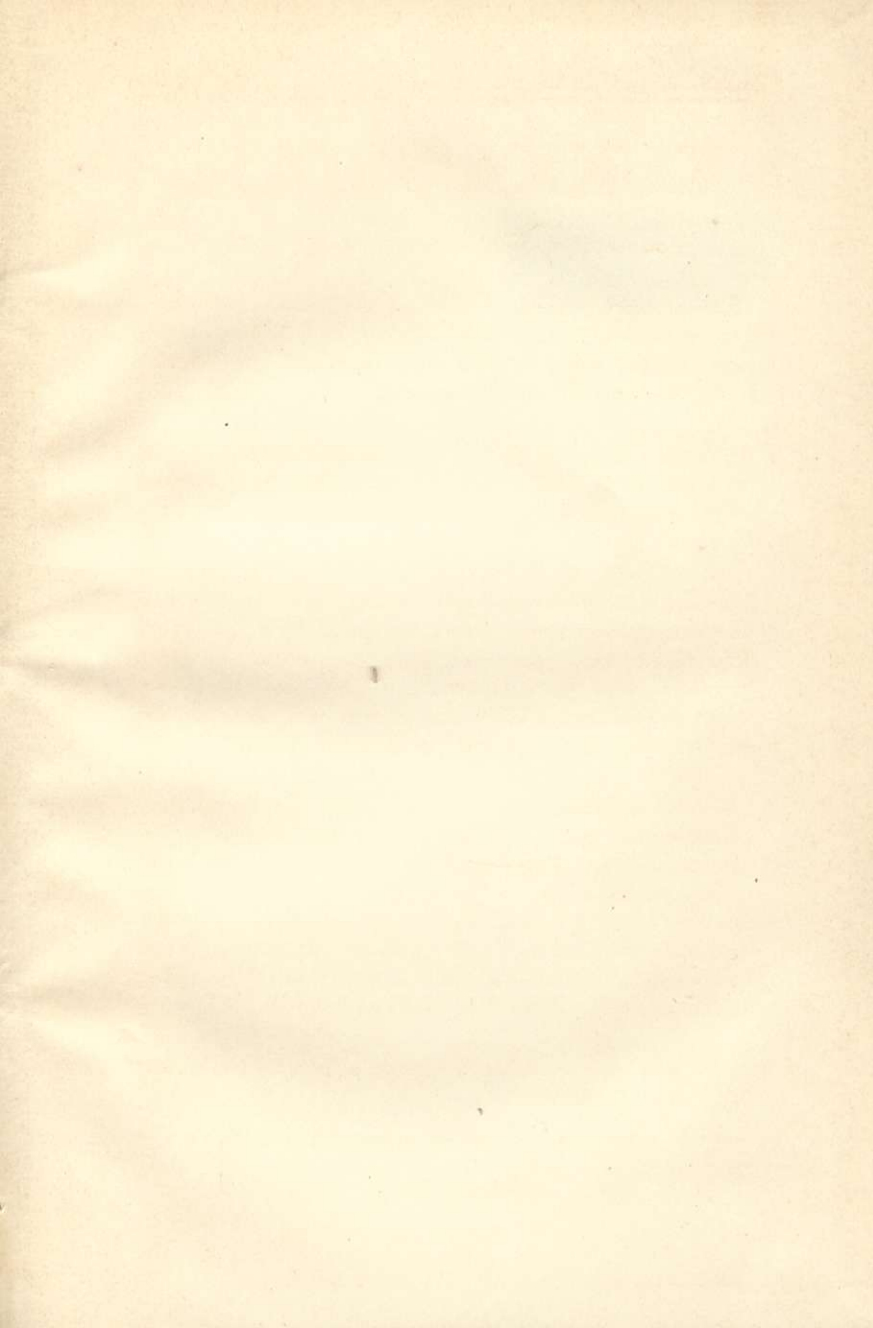
Ne lukuisat kaupunkilaiset, jotka kesäksi muuttavat maalle, voisivat tehdä suuren palveluksen kansan kauneusaistin kehitykselle, jos levittävät ympärilleen tällaisia sivistyksen tuomisia.

Kukkaishoidon ei tarvitse olla mitään ylellisyyttä. Tavallimmatkin huonekasvit, hoidettuina hyvin, niinkuin Rudolf Abelin opettaa kirjassaan „Huonekasvien hoito“, voivat kaunistaa kotia uskomattomasti. Abelin osoittaa, minkälaisia hienoja vaikutuksia saa aikaan esim. järjestämällä luonnonkukkasia aistikkaasti yksinkertaisiinkin astioihin.

Ulkosalle sopivien koristekasvien joukko on nykyään jo suunnattoman suuri. Suomessa menestyy ainakin toistatuhatta eri lajia. Niissä on kaikista maailman osista kotiutettuja loistokasveja, mutta on myös jalostettuja oman maamme luonnonkasveja. Verratonta kauneutta voi taitava kasvattaja saada näiden avulla kotinsa ympäristöön. Neiti Alexandra Smirnoffin „Kukkaistarhan hoito“ on näiden kukkaisystävien välttämätön opas ja käsikirja.

Molempien tässä mainittujen teosten kustantaja on Werner Söderström Osakeyhtiö.

Hinta 50 p.

Suom. lastenkirj. 3.

Päivänsalo

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1417

4

